הבית [א]והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון: **גמ'** מדקתני רואין מכלל [ב]דאיכא למיקם עלייהו אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל אי הכי רישא אמאי חולקין נחזי אי בחבטא נפיל עלייתא איתבור אי בחבסא נפיל תתייתא איתבור [ג]לא צריכא דנפיל בליליא וליחזינהו בצפרא דפנינהו וליחזי מאן פנינהו ולישייליה דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא וליחזי ברשות דמאן יתבן וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה לא צריכא דייתבן בחצר דתרווייהו אי נמי ברשות הרבים ואיבעית אימא שותפין בבי האי גוונא לא קפדי אהדדי: אם היה אחד מהן מכיר כו': והלה מה טוען אי דקאמר אין פשיטא ואי לא אמר אין למה נוטל אלא דא"ל איני יודע לימא תהוי תיובתא דר"נ דאיתמר [ד]מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור כדאמר ר"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן היכי דמי עסק שבועה כדרבא [ה]דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם: [ו]ועולות לו מן החשבון: סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות אלמא כיון דאמר איני יודע ריע טפי א"ל אביי אדרבה הא ריע טפי מדהני ידע טפי לא ידע תו לית ליה ואידך כולהו דהאיך נינהו אלא אמר אביי [ז]לפי חשבון שלימות אי הכי מאי קמהני ליה למלבנא רווחא אי נמי טינא דמעבדא: **מתני'** [ח]הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה ר' יוסי אומר התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזיבה: **גמ'** [ט]נפחתה בכמה רב אמר ברובה ושמואל אמר [י]בארבעה רב אמר ברובה אבל בארבעה לא אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבעה אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ה"ד אי דאמר עלייה זו אודא אלא דאמר ליה עלייה סתם לוגר ליה אחריתי אמר רבא לא צריכא דא"ל עלייה זו שאני משכיר לך כי סלקא סליק בהדה וכי נחית נחית בהדה אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב אשי [כ]דא"ל עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהא שעביד בית לעלייה וכי הא דאמר רבין בר רב אדא אמר ר' יצחק [ל]מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ובא מעשה לפני רבי חייא ואמר [מ]חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא בעי ר' אבא בר ממל

כשהוא

הבית והעלייה של שנים. כגון שני אחים שחלקו אחד נטל בית ואחד נטל עלייה שעל גביו והאבנים של חומת הבית מן תקרת הבית התחתונה שהיא קרקעיתה של עלייה ולמעלה של עליון וסימנה ולמטה של תחתון: **שניהם חולקים.** הכל לפי (א) הגבוה [ד]שהאחד הוא גבוה מחבירו ואבניו ועפרו מרובה משל חבירו חולקים לפי שאין ניכר איזו אבנים של עליון ואיזו אבנים של תחתון: **רואים אלו אבנים ראויות להשתבר.** אם יש אבנים שבורות של לבנים זה אומר שלימות שלי וזה אומר שלימות שלי רואין אלו אבנים ראויות להשתבר אם של עליון אם של תחתון. והכל לפי המפולת שאם נתמטה הבית מיסודו ונפל תחתיו החומה במקומה יש לדעת שהתחתונות נשברו ולכך נפלה [ה]הבית ואם נתמטה הכותל להלן כמקל שהיה עומד זקוף ונפל שעליונות של כותל נפלו להלן ממנו הרבה אז העליונות נשברו שנפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שנפלו ממקום נמוך: **מקצת אבניו.** והן שלימות: **ועולות לו מן החשבון.** שחבירו יקח אחרות כנגדן. ובגמרא מפרש מאי יטול כנגדן שלימות או שבורות: **גמ' מכלל דאיכא למיקם עליה.** דמפולת זו היאך נפלה: **אי בחבסא נפלה.** ותתאה איתבור כדפרישית: **אי בחבטא נפול.** כחבטת מקל ועלייתא איתבור: **אי הכי.** דאיכא למיקם עלייהו: **רישא אמאי תנא חולקין.** יטול העליון הרחוקות אם בחבטא נפול ואם בחבסא נפול יטול העליונות הן שלימות והן שבורות: **לא קפדי אהדדי.** למיקני רשותא דידיה דאפקורי מפקר ליה כל חד רשותיה לגבי חבריה להניח שם חפציו הלכך כי נמי יתבן ברשות דחד מינייהו לא הוי אידך מוציא דברשותא דהאי נמי יתבי דהא לא קפיד עליה מלאושליה דוכתא: **דאמר איני יודע.** ברי ושמא ברי עדיף: **חייב לשלם.** דברי עדיף: **פטור מלשלם.** אוקי ממונא בחזקת מריה וצריך לישבע שאינו יודע: **עסק שבועה וכו'.** וה"נ כיון דמודה במקצת ואמר איני יודע במקצת דחייב שבועה דאורייתא משום הודאה במקצת: **לחשבון שבורות.** [ו](שכנגדן)[ז] נוטל שבורות כנגדן וזה יטול את אלו לפי החשבון: **לחשבון שלימות.** [ח](שכנגדן) אף הוא יטול שלימות כנגדן: **למלבנא רווחא.** יש לבנים העשויות כמלבן שהוא רחב מחבירו: **א"נ לטינא דמעבדא.** יש טיט שעושין ממנו לבנים שמעובד ומגובל יפה מחבירו: **מתני' הבית והעלייה ונפחתה העלייה** גרס. ולא גרס הכא של שנים דהא בשוכר קאי כדאמר בגמרא: **ואין בעל הבית.** משכיר: **מעזיבה.** טיח של טיט שנותנין על התקרה שקורין אשטרי"ך ודומה לו במקרא ויעזבו (את) ירושלים בספר עזרא (נחמיה ג). ובגמרא[ט] מפרש פלוגתייהו: **גמ' אבל בארבעה לא.** שאינו מחוסר אלא מקום [י]הנחת כלי אחד וכנגדו יתן כלי אחר כגון תיבה או עריבה למטה וכשירצה להשתמש בו ישתמש: **חציו למטה.** כלומר מקצת תשמישו למטה ומקצת תשמישו למעלה: **בארבעה.** כיון שנפחתה בארבעה יורד ודר בבית לגמרי ולא כפינן ליה לדור חציו למעלה וחציו למטה: **אודא.** מזלו גרם לו: **לוגר לו אחריתי.** אם יש לו ולמה אנו כופין את המשכיר לקולטו עמו בבית: **כי סלקא.** בעודה קיימת: **וכי נחתא.** אם תפחות נחית בהדה גור בבית: **דשעביד הבית לגבי עלייה.** דאי לא שעבדו למה ליה למימר שעל גבי בית זה והא קא חזי ליה דעלייה זו קאמר ליה: **דלית.** גפן מודלית שקורין פליד"א: **פרסקא.** אילן שפירותיו אפרסקין:

לבדו

הבית והעלייה: וליחזי ברשות דמאן קיימי כו'. וא"ת דהכא פשיטא ליה דאיירי בנפל לרשות דחד מינייהו שכן רגילות הוא שאינו נופל באמצע בשוה ובריש בבא בתרא (דף ד.) פריך פשיטא דאם נפל הכותל דהוי של שניהם ומשני לא צריכא דנפל לרשות דחד וי"ל משום דאוקי לה הכא דמונחים בשל זה כמו בשל זה פריך התם פשיטא דהוה משמע ליה לאוקמיה דומיא דהכא שנשנית לפניה בסמוך ועוד דהתם (ב) פריך מתוך הסוגיא דשפיר פריך פשיטא:

לימא תיהוי תיובתא דר"נ. דאמר פטור ואע"ג דטעמא דר"נ משום דאוקי ממונא בחזקת מריה והכא אוקימנא דקיימי ברה"ר או במאי א] שאינה של שניהם שאין האחד מוחזק יותר מחבירו מ"מ בהכי חשיב מוחזק שאנו יודעין שהאי שלו לכך פריך שפיר ועוד דכפ' השואל (לעיל דף צח: ושם) פירש דכל ממון המוטל בספק חשיב כאילו שניהם מוחזקים בו:

סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות. נראה לר"י שר"ל לפי חשבון שבורות ושלימות כמו שהן מעורבות שם במקום שנפלו דמה סברא הוא לומר שיברור ולא יקח כי אם שבורות דוקא כנגדו:

הבית והעלייה של שנים. בקונט' לא גרס של שנים ולר"ת נראה דאע"ג דמוקי לה בגמ' בשוכר ומשכיר מ"מ שייך למיתני של שנים כיון דקתני בה בעל הבית ובעל עלייה ובגמרא דמוקי לה בשוכר ומשכיר [א] משום דבאחין שחלקו אין על התחתון לבנות תקרה אבל קשה אי אין עליו לבנות מאי קאמר בגמר' תחתון שבא לסכך בארזים שומעין לו למה בא לסכך כיון דאין מוטל עליו דבאחין שחלקו איירי:

אי דא"ל עלייה זו ונפל אודא ליה. ויתן לו שכרו שכבר דר שאם דר חצי יתן חצי כדאמר באומנין (לעיל דף עט.) גבי שוכר את החמור ומת לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ושם (ד"ה ואם) פירשתי אמאי לא אמר הכא ובסוף השואל (לעיל דף קג.) גבי המשכיר בית לחבירו ונפל אם יש בדמים ליקח יקח ולשכור ישכור כדאמר גבי חמור:

איפכית

עין משפט נר מצוה

א א ב ג מיי' פ"ד מהל' שכנים הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קסד סעיף ג:

ב ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

ג ו ז ח מיי' פ"ה מהל' שכירות הלכה ח סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעי' יח:

ד ט י מיי' שם טוש"ע שם סעי' כ:

◆

מוסף רש"י

רב הונא ורב יהודה אמרי חייב. לשלם (כתובות יב: ב"ק קיח.) כרי ושמא ברי עדיף (לעיל צז.). רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור. מלשלם, ומכל מקום משבעינן ליה שבועת היסת שכן הוא כדבריו שאינו יודע שהוא חייב לו (כתובות יב: וב"ק קיח.). דלא עדיף שמא מברי, דהא אי נמי הוי טוען ליה אין לך בידי כלום הוי משבעינן ליה שבועת היסת (ב"ק שם). שיש עסק שבועה ביניהן. שמתחייב לו שבועה דאורייתא והוא אינו יכול לישבע, דהא אינו יודע קאמר (לעיל צז.). אלא חמשים. הוה ליה מודה מקצת ומחייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע דאמר איני יודע (לעיל צח.).

מסורת הש"ס

א) ב"ק קיח. לעיל לז: כתובות יב: [ב"ב קלה. ע"ש], ב) לעיל לח., ג) [לקמן קיח.], ד) לפי' רש"ל, ה) ס"א החומה, ו) [נ"ל שכנגדו וכן במתוך יעב"ץ], ז) ס"א ל"ג, ח) ס"א ל"ג, ט) [לקמן קיז.], י) ס"א הנחת כלי כגון תיבה או מגדל וכנגדו יטול מקום הנחת כלי למטה וכשירצה כו' וכן הוא ברש"י של אלפסי.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שניהם חולקין הכל לפי הגובה לפי מה שהאחד היה גבוה מחבירו: (ב) תוס' ד"ה וליחזי וכו' דהתם מפורש מתוך הסוגיא:

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הבית. משום כו'. נ"ב וכ"כ הרא"ש. ורי"ף ורמב"ם כ' דבאחין מודו רבנן לר' יוסי ועי' רי"ף וע"ל קיז ב' ד"ה וכן כו'. (ועמ"ש רביעו במ"מ סי' קס"ד ס"ק ד' ולא כמש"ם בליקוט):

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה לימא תהוי כו' או במאי שאינה של שניהם. מלת שאינה נמחק:

◆

לעזי רש"י

אשטריך [אישטרי"ך]. שכבת טין המחזקת את רצפת הקומה השנייה של בית (בגרכניה).

פלידי"א [טרייל"א]. דליות גפנים.